

Vi frågade: Vad har Gunnar Ekelöf betydelse i Din verksamhet?, men gjorde samtidigt klart att man också kunde strunta i frågan och i stället behandla någon särskild aspekt på Ekelöf man fann intressant. Många gjorde så. Och vi vände oss inte bara till andra författare. Därför finns här också svar av en arkitekt (Wirén), två målare (Dahl, Lindfors), en generaldirektör (Holm), två litteraturvetare (Bak, Wigfors).

Enkätinbjudan tycks ha träffat en rå nerv. Många gjorde motstånd. Inte mot frågan eller frågaren utan mot Ekelöf, denne poet som tjugo år efter sin död fortfarande väcker passioner till liv. Många inlägg fick förlösas med tång, en del aviserades upprepade gånger för att till slut aldrig levereras. Så mycket besvär har vi inte varit med om. Påfallande många sa med tvekan nej utan att riktigt kunna motivera varför. En inte okänd lyriker hoppades att vi skulle ha något inlägg som förklarade att Ekelöf var det inget särskilt med, en överskattad gycklare, en bluff. Ville han själv? Nej, nej. På andra håll var beundran så gränslös att den bokstavligen förstummade. Alla bokstävar är dock inte krossade, lyckligt nog.

Birgitta Trotzig:

Han är en vägvisare.

Men via en ängel. Som är en skugga. Som är en bländad.

Han har ingen hud, inget ansikte. Han har ingen psykologi (en vanlig psykologiskt-biografisk analys av honom vore skrattretande, man tycker

som jag i meningslöshet / är vart ord åter intressant.") Han är ingen person, han är en värld, världen i upplösningens och tillblivelsens och åter upplösningens rörelse. Hadesgrottan i en andevärld, en vindgrotta. Fatumeh, Indras dotters andra ansikte, det silverurholkade ansiktet, det svärtade ansiktet, det orimliga andras väg.

Han är vår egentlige och väsentlige nationalskald: han sammanfattar "mörkret" som Stiernhielm har gemensamt med Swedenborg, Bellman med Stagnelius, Almquist med Fröding och den svarta spegelns skådare/översättare Hermelin. Den svenska diktens stora anti-tradition, dess svarta tradition. En nationalskald vilkens blotta existens (återigen det låga skrattet) fräter sönder alla möjligheter till vanlig och traditionell nationalism – men kanske lämnar ett plan där drömgestalten "landets själ" fungerar, den poetiska språkgemenskapens, den symboliskt-språkliga drömutgestaltningens underligt djupa till och med bottenlöst bottnande plan. – Denna tradition: en ekogrotta av kulturklanger, lånade identiteter, roller. Väg genom all denna sjukdom bryter sig den strömmande förtrollade musiken. Genom maskerna den mörka strålande ikon.

Vägvisare till underjorden heter hans sista i livet publicerade samling.

Vad var det han var vägvisare till?

Jag har några gånger haft möten som har kommit mig att undra vad detta med "dikt", att i ords former besvärja och kanske (kanske?) fånga verklighet – vad det i verkligheten är. På vilka djup "dikt" verkligen bottnar – eller snarare inte-bottnar, förlorar fotfästet. (Det är något spiritistiskt med sådana möten, men det kan nu inte hjälpas.)

Jag kan när som helst – egentligen alltid närvarande – se för mig denne Ekelöf-läsare, det grå medicinbedövade såriga ansiktet, den straffängnakna skallen som också den var full av skrämor och sår (han hade inte rakat hår och skägg utan skurit av det kors och tvärs med kniv, tydligen slö – detta "för renhetens skull"). – Ögonen ljusa,

bländade. En som brann ner och förbrändes.

Jag har betraktat din skugga, Fatumeh.

– Ö tvilling med ljuset! Du mörka!

– Rakt igenom mig lyste Solen och

Månen.

Endast Din skugga gav kroppslig närvaro åt min själ

Vi bodde på landet, han var på rymmen och sov över. Under natten fann han i hyllan skivan där Ekelöf läser sina dikter, i våldsamt upphetsning korsade han över omslaget med röd färg. Djävul! Djävul! – Vilken väg var hans, vilken sorts födelse var detta?

Endast Din skugga gav kroppslig närvaro åt min själ

Peter Ortman:

Falsk Folia

*Ekelöv på lindegren
På almvikist nyponblomma
Livet ranglar sina ben
Ser med ögon tomma*

*Granen gungar grön och grann
Musen går på logen
Göken ropar: Galen man
Irrar kring i skogen*

*Varför suckar häcken så
När den hör triolen
Varför bävar hjärtat så
Törnetagg i solen*

*Ekelöv på lindegren
På almvikist nyponblomma
Livet ranglar sina ben
Ser med ögon tomma*

Puckelruckel med Ekelöf

För snart tjugo år sen skrev jag trebetysuppsats om Gunnar Ekelöfs flertydigheter. Göran Sonnevi tillhörde samma seminarium och skrev om poeten "Hades"; dunkelt minns jag en ömsesidig opposition. Ingen av oss blev forskare. Jag avrändes från att fortsätta

med Ekelöf; Reidar Ekner var redan en Eckermann och hade första tjing. Förmodligen var det inte heller någon större vetenskaplig vits med mina abstrusa marginalanteckningar. Men hur som helst skaffade jag mig på detta sätt både en lärdomspuckel och en undflyende identifikation, förvandlade mig till en intellektuell rucklare i (som jag

kanske trodde) Ekelöfs efterföljd, fick smak på det sufiska, det musiska, det kufiska, "stroutes", det guld som gör guld det värdelöst: "alchemie du verbe". Mest kom jag väl att likna en kamelögd Narkissos, insnöad långt från oasen med källan.

Men puckeln gav både tröst och näring. Ekelöf skrev liksom in mig i ett tidlöst nervsystem av valfrändskaper och lockande främlingskaper: Ibn al Arabi, Zohar, Rimbaud, C J Love A, Freud, Spengler, Kandinsky. Jag kunde tala, flytande och späckt, i timmar om en enda dikt, "Arsinoë", som gjort mig bekant med såväl Cagliostro som dekadensen hos de helleniserade faraonerna och – naturligtvis – i någon mening också med Gunnar Ekelöf. Hos honom fann jag en storslagen ensamhet och tankspriddhet så långt från det trendlitterära sladdret, "jante-realismens", och "vetenskaplighetens" småskurna storskalighet (storskaliga småskurenhet) jag kunde föreställa mig. För mig var han Poeten: anarkistisk och aristokratisk, ödmjuk och vulgär, en seren och obscene profet, en bländad furste utan makt, en ung fabelör, Göran Fulneke, N. Rune Getfalk, ett fabelaktigt tintomariskt väsende, ett "tänkande känsloliv", som sökte sig både den undre vägen och den yttre, övre. "Det som är botten i dig är botten också i andra." – "Krossa bokstävlarna!"

1964 "ventilerades" min Ekelöf-uppsats. Några år senare fanns det plötsligt ganska många som menade att Ekelöf tillhörde det borgerliga bagage man borde befria sig från. Men jag lärde mig aldrig att betrakta honom som en Östermalmsnobb med dille på Orienten.

PS. Kanske påverkades jag i min poetiska verksamhet? Kanske det.

DS